

Kópavogi, 28. desember, 2017

Nefndarsvið Alþingis
Kirkjustræti
101 Reykjavík

Efni: Umsögn Áss styrktarfélags um 26. mál sem er frumvarp til laga um þjónustu við fatlað fólk með sértækar stuðningsþarfir.

Ás styrktarfélag fagnar því að frumvarp til laga um þjónustu við fatlað fólk líti dagsins ljós og markmið þeirra og framkvæmd framfylgi alþjóðlegum skuldbindingum sem íslensk stjórnvöld hafa gengist undir.

1. Frumvarp til laga um þjónustu við fatlað fólk með sértækar stuðningsþarfir

Lagt er til að lögin beri einungis heitið „Lög um þjónustu við fatlað fólk“. Rökin fyrir þeirri tillögu eru þau að orðin „sértækar stuðningsþarfir“ séu gildishlaðin og dragi einungis fram skerðingu og fötlun sem er tilkomin vegna þess að samfélagið hefur kosið að líta á þær sem sértækar.

Í 3. grein um réttinn til þjónustu er gildissvið laganna nánar skilgreint á eftirfarandi hátt:

Reynist þjónustupörf fatlaðs einstaklings eða þörf fyrir stuðning meiri eða sérhæfðari en svo að henni verði fullnægt innan almennrar þjónustu skal veita viðbótarþjónustu samkvæmt lögum þessum. Þjónusta samkvæmt lögum þessum kemur til viðbótar þeirri þjónustu sem veitt er á grundvelli annarra laga en ekki í stað hennar.

II. Stjórn og skipulag

5. gr. Ábyrgð og samvinna sveitafélaga:

Sveitarfélög bera ábyrgð á skipulagi og framkvæmd þjónustu við fatlað fólk, þ.m.t. gæðum þjónustunnar, hvort sem hún er veitt af hálfu starfsmanna sveitarfélags eða af einkaaðilum samkvæmt samningi þar um, sbr. 7. gr., sem og kostnaði vegna hennar samkvæmt lögum þessum nema annað sé tekið fram eða leiði af öðrum lögum. **Enn fremur skulu sveitarfélögin hafa innra eftirlit með framkvæmd þjónustunnar, þar á meðal með framkvæmd samninga sem sveitarfélögin gera við rekstrar- eða þjónustuaðila um þjónustuna, sbr. 7. gr.**

Um samvinnu sveitarfélaga vegna verkefna samkvæmt lögum þessum fer eftir ákvæðum sveitarstjórnarlaga og lögum um félagsþjónustu sveitarfélaga. **Í stað staðfestingar ráðuneytis sveitarstjórnarmála á samningi skal fá staðfestingu ráðuneytis sem fer með málefni fatlaðs fólks, sem skal kynnt hinu fyrrnefnda.**

Sveitafélög hafa innra eftirlit með framkvæmd þjónustunnar, þar á meðal framkvæmd þeirra samninga sem þau gera við þjónustuaðila. Að bæta við staðfestingu ráðuneytis er að okkar mati óþarfa skrifræði þar sem eingöngu er heimilt að semja við aðila sem hafa fengið starfsleyfi sbr 7. grein.

7. gr. Starfsleyfi:

Félagasamtök, sjálfseignarstofnanir og aðrir einkaaðilar sem hyggjast veita þjónustu samkvæmt lögum þessum skulu afla starfsleyfis ráðuneytisins. Sama á við um aðra starfsemi sem hefur þann megintilgang að veita fötluðu fólki sértæka aðstoð eða þjónustu. Ráðuneytið skal afla umsagnar notendaráðs í því sveitarfélagi sem starfsemin er, áður en leyfið er veitt.

Leyfisveitandi skal afturkalla starfsleyfi sem veitt hefur verið skv. 1. mgr. ef rekstraradilinn hefur ekki sinnt kröfum um úrbætur innan tiltekinna tímamarka eða rekstrinum er verulega ábótavant að mati leyfisveitanda. Þá getur leyfisveitandi afturkallað starfsleyfi ef þjónustuveitandi vanrækir skyldur sínar gagnvart notendum þjónustunnar.

Ráðherra skal setja í reglugerð nánari reglur um skilyrði fyrir starfsleyfi skv. 1. mgr. í samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga og að fenginni umsögn hagsmunasamtaka fatlaðs fólks, m.a. um almenn eða frekari skilyrði fyrir veitingu leyfa, form leyfisveitinga, útgáfu og endurskoðun leyfa o.fl.

Óljóst er í hverju leyfisveiting felst sbr. 7. gr. Ás styrktarfélag er fylgjandi því að eftirlit sé haft með rekstraraðilum og að gæðaviðmið séu til staðar. Sveitafélög bera ábyrgð á framkvæmd þjónustunnar og annast innra eftirlit en ráðuneyti gefur út starfsleyfi og afturkallar það ef kröfum um úrbætur hefur ekki verið sinnt. Gæta þarf þess að ekki verði til kerfi sem standi í vegi fyrir framkvæmd þjónustunnar.

III. Þjónusta

9. gr. Búseta.

Fatlað fólk á rétt á húsnæði í samræmi við þarfir þess og óskir og félagslegri þjónustu sem gerir því kleift að búa á eigin heimili **og stuðlar að fullri aðlögun þess og þátttöku í samfélaginu.** Um húsnæði fyrir fatlað fólk gilda ákvæði skipulags- og byggingarlaga, lög um húsnæðismál og lög um almennar íbúðir, eftir því sem við á.

Fatlað fólk á rétt á því að velja sér **búsetustað (húsnæði)** og hvar og með hverjum það býr, til jafns við aðra. Óheimilt er að binda þjónustu við fatlað fólk því skilyrði að það búi í tilteknu búsetuformi.

Ráðherra setur reglugerð um sérstök húsnæðisúrræði fyrir fatlað fólk, m.a. um fjölda samliggjandi íbúða, einkarými, viðbótarrými vegna fötlunar og sameiginleg rými.

Það er mikilvægt að stefna að því að fatlað fólk geti keypt sér húsnæði og búi þannig við öryggi og hafi yfirráð á eigin heimili. Að aðlaga fólk að samfélaginu (læknisfræðileg sýn) í samhengi við húsnæðismál á ekki við og mætti sá hluti setningarinnar falla út. Að fá stuðning við hæfi stuðlar að þátttöku í samfélaginu sbr. 8. gr. Ás styrktarfélaga styður það að óheimilt sé að binda þjónustu við búsetuform.

IV. Þjónusta við fötluð börn og fjölskyldur þeirra.

16. gr. Frístundaþjónusta.

Bent er á að Ás styrktarfélag hefur áratuga reynslu af frístundaþjónustu og þjónustu við fötluð börn á leikskólaaldri. Félagið vill gjarnan koma sem hagsmunasamtök að samráðsvinnu í þessum málaflokki.

V. Atvinnumál

24. gr. Vernduð vinna, hæfing og dagþjónusta

Bent er á að fleiri en sveitarfélög starfrækja vinnustaði fyrir fatlað fólk. Orðanotkun er eitt af því sem skiptir máli í nýjum lögum. Sem mest ætti að notast við almennt orðalag en ekki eldri orð sem tilheyra stofnanaumhverfi sem við erum að leitast við að komast út úr. Fólk er í vinnu ekki verndaðri vinnu. Fullorðið fólk er ekki í dagþjónustu það er í vinnu og virkni.

VII. Málsmeðferð

31. gr. Frumkvæðisskylda

Jákvæð grein og nauðsynleg.

33. gr. Rannsóknarskylda

Gæta þarf þess að ganga ekki of langt í því að krefjast endurtekið gagna í þeim tilvikum sem skerðing er frá fæðingu. Algengt er að endurnýja þurfi umsóknir um stoðþjónustu þegar augljóst er að um ævilangar þjónustuparfir er að ræða.